

Mattssonsläkten i Stabäck

BERÄTTELSE

ELSA BERGGREN HOLM

INNEHÅLL

Mattssonsläkten i Stabäck	3
Introduktion	3
Syskonen Carolina, Johannes och Anders	3
Tidigt föräldralösa	3
De första åren som föräldralösa	4
En sorglig händelse i Stabäck	4
Syskonens fortsatta liv	5
Johannes Mattssons liv	5
Förfädernas järntillverkning	5
Johannes verksamhet	6
Bergsmansgården	6
Från Bergsman till Bruksägare	6
Johannes barns liv	6
Sonen Gustaf	6
Dottern Fredrika	7
Dottern Augusta	8
Dottern Charlotta (Lotten)	8
Trotjänaren Signe Sundkvist	9
Ett nytt skede i forskningen	9
Anders Mattsson	10
Introduktion	10
Äldste sonen Johan Conrad	11
Andre sonen Carl Gustaf Anderssons	11
Carl Gustafs barn och efterkommande	12
Yngste sonen, Per August Andersson	13
Per Augusts barn och efterkommande	13
Carolina Mattsdotter	14
Carolinas och Per Eriks barn	15
Anders Persson	16
Ytterligare en släktgren	18
Abraham Olssons döttrar	19
Lars Peter Ringströms koppling till Engelsberg	21
Referenser	23
Index	24

MATTSSONSLÄKTEN I STABÄCK

INTRODUKTION

När min make, Sixten Holm, och jag köpte Stabäcks gård och flyttade hit i februari 1985 visste vi ingenting om vilka som hade bott här före oss - utom Sven Bergman och hans familj, som bott här de två senaste åren och gjort en genomgripande renovering och modernisering av huset.

Genom äldre grannar och folk som besökte oss fick vi veta en del om den sista privata ägaren, Gustaf Mattsson och hans systrar, som bodde här till år 1951. Då var uthusen, skogen och åkermarken sedan år 1923 i olika skogsbolags ägo. Boningshuset och flyglarna hade år 1942 köpts av generalkonsul Axel Axelsson Johnson men Gustaf Mattsson hade avtalat rätt för honom själv och hans systrar att bo kvar i huset och utnyttja trädgården så länge någon av dem levde. När vi kom hit kunde ingen berätta för oss när huset var byggt, men vi fick kunskap om det genom att vi på husets östra gavel i översta timmervarvet hittade ett tydligt och vackert skuret meddelande från dem som byggde huset: *"Bygt år 1860"*.

Under årens lopp har vi fått veta mer och mer, t.ex. att den som lät bygga huset hette Johannes Mattsson, att han var gift med Anna Abrahamsdotter från Hedkärra och att de var föräldrar till Gustaf Mattsson och hans systrar. Sixten var mycket intresserad av historia och vi gjorde ett försök att forska i Stabäcks historia genom att beställa tid på biblioteket i Fagersta för att få lära oss hur man kan gå till väga för att få reda på något om dem som levte här före oss, t.ex. i husförhörslängder. Vi märkte att det skulle ta lång tid att sätta sig in i det arbetet och vi hade för mycket annat att göra så vi gav upp försöket och trodde att vi skulle få mera tid längre fram. Tyvärr blev det inte så medan Sixten levde.

Våren 2011, när Sixten var död, fick jag chansen att lära mig något om släktforskning genom att hembygdsföreningen i Angelsberg, med Hans Philip som kunnig ledare, startade en sådan kurs. Under kursen fick vi lära oss vilka hjälpmedel man kan använda och hur man söker kunskap. Jag sökte och fick svar på en fråga som förföljt mig ända sedan vi flyttade till Fagersta kommun, nämligen hur det kom sig att min mormors syster, som var född år 1857 i Boden och inte hade någon annan utbildning än den tidens folkskola, kunde ta sig till Fagersta och verka där som sjuksköterska på Fagersta Bruk i stort sett till sin död 1929. Jag fick nöjaktigt svar på den frågan och upptäckte vilka möjligheter det finns att få reda på vad som hänt förr, fast det är bortglömt av alla nu levande människor.

Hösten 2011 beställde jag det släktforskningsprogram vi använde under kursen - Arkiv Digital - och har sedan dess försökt att få veta mer om släkten Mattsson. Vad jag är mest intresserad av, det är att få veta om det finns några nu levande efterkommande till Mattssonsläkten, men jag vill givetvis också få veta hur folk hade det och vad de gjorde förr i tiden.

SYSKONEN CAROLINA, JOHANNES OCH ANDERS

Tidigt föräldralösa

Nu vet jag att Johannes Mattsson var född 3 mars 1824, att han hade en syster Carolina, som var född 25 januari 1822 och en bror Anders, född 2 december 1825.

Föräldrarna var bergsmannen¹ Matts Mattsson född 1787-04-07 i Stabäck och hans hustru Anna född 1795-09-11 i Nickebo, Karbenning. Anna dog 1837 och var då 42 år. Hon hade en lång tid klagat över svullnad i hela

¹ 'Bergsman' kallades innehavare av bergsmanshemman. Bergsmännen var skyldiga att bedriva hyttebruk (blåsa tackjärn) och använda egna skogar till kolning. De indelades i hyttelag och deras hemman var till följd av dessa skyldigheter och mot erläggande av tionde-järn fritagna från ordinarie rotering mm. Sedan tackjärnstillverkningen 1859 frigjorts, kvarlever ordet bergsman som benämning på innehavare av hemman eller hemmansdel i bergslag, oavsett om han bedriver hyttebruk eller

kroppen, troligen vattusot, slutligen slag. Matts dog den 8 februari 1838. Han hade gjort en resa till Västerås och insjuknade vid hemkomsten i lunginflammation. Han var då 51 år och efterlämnade tre omyndiga och föräldralösa barn; Carolina 16 år, Johannes 14 år och Anders 13 år.

Hur kunde dessa barn klara sig? I gamla uppslagsböcker har jag hittat uppgifter om att det ända sedan 1600-talet funnits förordningar om förmynderskap för föräldralösa barn. Hans Philip visste att man från landsarkivet i Uppsala kan få fram gamla handlingar. Han skickade en förfrågan dit och fick omgående svar i form av en kopia av ett ärende vid Norbergs härads lagtima höstting år 1838 (Ref 1) samt bouppteckningen efter Matts Mattsson (Ref 2).

Av tingsärendet kan man utläsa att grannen, masmästaren och åldermannen² Anders Olsson i Stabäck varit förmyndare för barnen, men att han ville avsäga sig uppdraget till bergsnämndemannen Petter Persson i Klacken och bergsmannen Matts Andersson i Nickebo eftersom de var släkt med barnen. Några dagar före den utlysta förhandlingen träffades en överenskommelse med innehållet att Matts Andersson i Nickebo åtog sig förmynderskapet och Anders Olsson i Stabäck blev medförmyndare och biträde. Matts Mattsson själv hade inga syskon, som kunde åtaga sig förmynderskapet men hans hustru Anna Hansdotter från Nickebo hade en yngre syster, som var gift med Matts Andersson. Han var alltså ingift morbror till barnen och Anders Olsson var blivande svärfar till Carolina.

Av bouppteckningen att döma efterlämnade Matts Mattsson efter den tidens mått ett ansenligt arv till sina barn men det är inte angivet hur det skulle fördelas dem emellan. Först år 1845 utfärdades en förordning om lika arvsrätt för man och kvinna. Förmodligen ärvde äldste sonen, alltså Johannes, om inte allt så merparten av kvarlåtenskapen.

De första åren som föräldralösa

Enligt den husförhörslängd, som omfattar åren 1835-1844, bodde Johannes och Anders efter föräldrarnas död kvar i hemmet under hela den perioden medan Carolina år 1840 dels födde en dotter, som dog samma år, dels flyttade till grannen Anders Olsson, som enligt ovan var medförmyndare för henne och bröderna.

Hon gifte sig år 1841 med förmyndarens son Per Erik Andersson, född 1820-12-09, och de flyttade till Hökmora i Karbenning år 1843. Mer om Carolina och hennes familj längre fram.

Johannes gifte sig första gången år 1847 med hemmansägaredottern Anna Stina Vretström, född 1826 i Vretarne. I husförhörsboken för åren 1845-1852, hade Johannes eget hushåll tillsammans med hustrun. De fick en son Carl August, född 10 juni 1850. Modern dog en vecka efter sonens födelse och sonen dog knappt två månader gammal. Johannes är antecknad som bergsman och Anders finns med i hemmet antecknad som broder, tills han år 1851 gifte sig med hemmansägaredottern Johanna Catharina Jansdotter och flyttade till hennes hem i Bondfallet. Mer om Anders och hans familj längre fram.

En sorglig händelse i Stabäck

Här vill jag berätta om en händelse i början av 1800-talet, som har satt djupa spår i folks minne. Nu vet jag att flera av de personer jag redan nämnt eller deras anhöriga var inblandade. Nästan alla Stabäcksbor vi träffat har berättat att en flicka, som var gravid, i början av 1800-talet hade dränkt sig i Snyten; en del påstod att hon spökade. Ingen visste vem flickan var så det väckte ju frågor.

Nu med tillgång till kyrkböcker kan den verkliga historien berättas och jag gör det med ord från Västervålas dödbok för år 1828 i oktober: "*Masmästare Anders Olssons och dess maka Sofia Olsdotters dotter Anna i Stabäck, född i Flacktorpet härstädes den 26 maj 1810, ogift, inga barn. Hennes uppförande: ärligt och stilla,*

ej. På senare tider ha de bergsmän, som verkligen bedriver tackjärnstillverkning, börjat kalla sig bergsbruksidkare och om tillverkningen sker i större skala, brukspatron. (Från Nordisk Familjebok 1904)

² Ålderman, vald ordförande (styrande mästare) i ett gille eller skrå. (Från Nordisk Familjebok 1922)

dygdigt och kristligt allt till mikaelitiden detta år, då en ovanlig tystnad, oro och ängslan började visa sig och som slutligt förde henne till det förtvivlade steg att hon självvilligt kastade sig i sjön Snyten fredag morgon den 24 oktober och återfanns där död lördag morgon den 25 oktober, upptogs av fadern och dess granne Matts Mattsson i Stabäck, 18 år 4 månader och 20 dagar gammal." Under rubriken begravningsdag står det: "Enligt Norbergs Härads Rätts utslag och dom november detta år skulle denna flickas döda kropp uti kyrkogård i stillhet begravas och verkställdes detta utslag och dom lördag eftermiddag den 8 november."

SYSKONENS FORTSATTA LIV

Johannes Mattssons liv

Enligt vigselboken Västanfors C:5 (1841-1849) gifte sig Johannes för andra gången 1852-02-19 med Anna Abrahamsdotter, född 1825-12-31 i Hedkärra, Västanfors församling. De fick barnen:

- Gustaf Erhard född 1853-01-12
- Fredrika Ulrika född 1855-04-24
- Tvillingarna Augusta och Charlotta, födda 1858-02-04
- Två döttrar som dog samma år som de föddes, nämligen 1857 och 1861.

Innan jag berättar mer om Johannes och Annas barn ska jag försöka beskriva Johannes liv men det finns ingen som minns honom och inte så mycket skrivet om honom så det blir kort och allmängiltigt. Petrus Norberg har i sin bok om Engelsbergs bruk nämnt honom i olika sammanhang och det är de enda skriftliga uppgifter jag hittat om honom.

Hans Pernäng hade spårat Johannes förfäder i Västervålas kyrkböcker tre generationer bakåt i tiden när jag sommaren 2012 fick besök av Per-Olof Tellander, som visade sig vara en ättling till Johannes bror Anders. Han hade kommit längre bakåt och funnit att hans äldsta förfader på manssidan var född på 1600-talet. Hans förfäder är ju också Johannes och Carolinas förfäder så om man börjar med POT:s släktbeskrivning, så finns fortsättningen här.

Alla förfäderna var bergsmän och bönder och alla bodde i Stabäck. De hade jord så att de kunde odla olika sädeslag och djur - hästar, kor, grisar och höns - som gav dem de livsmedel de behövde för den egna familjen och sitt tjänstefolk samt foder till djuren.

De ägde också skog och hade således tillgång till virke som behövdes till byggnader, kol till järnframställningen och ved för uppvärmning av boningshusen för familjen och tjänstefolket. De var alltså i stort sett självförsörjande och järnhanteringen gav dem kontanter så att de kunde köpa sådant som de inte själva kunde producera.

Förfädernas järntillverkning

Johannes - och hans syskons - förfäder hade tillsammans med andra bönder i Stabäck tillverkat järn vid Stabäckens utlopp i Snyten redan på 1300-talet - kanske ännu tidigare - och på 1600-talet hade de börjat flytta denna verksamhet till Snytån vid nuvarande Engelsbergs bruk, där vattentillgången var större och jämnare men de fortsatte att producera järn i Stabäcken till mitten av 1700-talet, där den sista masugnen blåstes ned 1751 och den sista hammaren tystnat redan 1748.

Stabäcks bönder och bergsmän hade därefter hela sin verksamhet med järnhantering vid Snytån. De hade - mitt emot Englikebennings hytta - en egen hammare, som anlagts år 1614 och den var i drift långt in på 1800-talet. De hade också en egen hytta, anlagd år 1662 på Sågholmen, men den lades ned 1752 och då fick de rätt att använda Englikebennings hytta, som från början ägts av Englikebennings bönder och bergsmän men från slutet av 1600-talet delvis hade sålts till en ny kapitalstark ägare, Per Larsson Höök - senare adlad Gyllenhök. Han köpte upp andelar av bergsmännens hyttor och smedjor samt jord och skog och anlade det som kom att bli Engelsbergs bruk.

Johannes verksamhet

Johannes var bara 14 år när fadern dog 1838 men jag antar att han ganska omgående fick ta över faderns arbetsuppgifter både som bergsman och bonde³. Då var Stabäcks järnhantering förlagd till Snyttån där Stabäcks bergsmän och ägaren av Engelsbergs bruk – Gabriel Caspar Timm - bedrev sin järnhantering sida vid sida men var beroende av samma vattendrag. Petrus Norberg beskriver att bergsmän och brukspatroner tillhörde olika "stånd" med olika skyldigheter och rättigheter. Bergsmännen deltog i arbetet i sin egen skog, vid sin masugn och hammare. Deras verksamhet byggde på det egna arbetet men de var inte yrkesmän, smeder eller masmästare. Brukspatronen hade kapital och kunde anställa yrkeskunnigt folk och ägna sig åt att förbättra och utveckla verksamheten.

Något umgänge mellan brukspatronen och bergsmännen förekom inte utom att man hade rådslag om de gemensamma angelägenheterna t.ex. dammar. När brukspatronen bjöd till fest var gästerna dels släktingar dels brukspatroner med familjer från de kringliggande bruken. Som jag har förstått umgicks bergsmännen med bygdens folk, andra bönder och bergsmän, kanske smeder och masmästare.

Bergsmansgården

När Johannes föddes fanns inte den nuvarande bergsmansgården i Stabäck så han föddes i ett annat hus, troligen på samma tomt men nu helt borta. Enligt den byggnadsinventering som Västmanlands läns museum gjorde i slutet av 1970-talet är den nuvarande bergsmansgården byggd år 1849 men jag tror att bygget påbörjades då och blev klart 1860, som jag skrev på sid 1. Under byggnadstiden måste Johannes ha varit fullt upptagen med att planera och övervaka det arbetet åtminstone de tider på året då järnhanteringen inte var igång.

Från Bergsman till Bruksägare

Brukspatron Gabriel Caspar Timm, som sedan år 1828 varit ensam ägare av Engelsbergs bruk hade hos KunglMaj:t begärt och fått fastställt att en tredjedel av Engelsbergs bruk skulle utgöra det Timmska fideikommisset⁴. Han gick år 1869 i konkurs och året därpå såldes hans egendomar, som inte ingick i fideikommisset, på offentlig auktion. Bruksidkaren Carl Erik Westling, Skrivargården ropade då in brukets produktionsenheter och samtliga inrop gjordes gemensamt med Johannes Mattsson, Stabäck. De nyblivna ägarna av produktionsenheterna titulerades därefter bruksägare och de fortsatte att driva Engelsbergs bruk tillsammans med ägarna av fideikommisset, men verksamheten avvecklades vartefter för att helt upphöra 1919.

Johannes hörde till de ledande i Västervåla socken. Han hade varit nämndeman och kommunal-stämmans ordförande i många år.

Johannes dog 1899-10-05 och är begravd på Västervåla kyrkogård.

JOHANNES BARNES LIV

Sonen Gustaf

Gustaf bodde kvar i Stabäck i hela sitt liv. Det finns mer skrivet om honom än om fadern, bland annat finns det en artikel - författad av kyrkoherden i Västervåla, Ivar Alm - i Västerås Stiftsblad nr 3, 1943: Gustaf Mattsson - in memoriam (ref 3). Det finns också en kopia av en dödsruna i en ortstidning (Ref 4).

Efter faderns död 1899 övertog han dennes andelar i Engelsbergs bruk och var alltså under några år bruksägare innan verksamheten helt lades ned år 1919.

Gustaf kom tidigt att ägna sig åt socknens angelägenheter och fick en ledande ställning. När hans far i början av 1880-talet avsåg sig uppdraget att vara kommunalstämmans ordförande, övertog Gustaf den uppgiften och

³ Bonde var en bofast, fri man som brukade sin jord. Bönderna delades in kategorier: 1) Odalbonde med full äganderätt till sin jord, 2) Allmänningsbonde som odlar mark på allmänning, 3) Landbo eller Landbonde som arrenderar annans mark

⁴ Fideikommiss: Släktestamning som inte får delas eller säljas (SAOL)

behöll den i 50 år till 1934. Han var också ledamot i kyrkorådet och kyrkostämman i Västervåla och hade många andra offentliga uppdrag, både inom och utom socknen. Han var ordförande i Norbergs lasarettsdirektion, var landstingsman, ordförande i Norbergs härads vägstyrelse, var verksam i länets hushållningssällskap och ordf. i byggnadskommittén för Västervålas nya ålderdomshem, som invigdes 1926.

En tid skötte han tillsammans med en vän en sparbank i Ängelsberg. Han donerade grundplåten till sockenstugan, som uppfördes 1936. Signe Lilja, som var husföreståndarinna på Stabäck i många år, skrev så här i ett brev till oss 1990: *”Det blev tomt efter honom i Väster Våla. Många voro de som han hade hjälpt i tysthet. Han var inte hög av sig men hans ställning var sådan att han inte behövde krusa någon. Trots det såg han heller ingen över axeln.”*

I minnesorden om honom efter hans död står det att han var musikaliskt begåvad och i boken om Bråfors bergsmansby, har Paul Brate, som också var musikaliskt intresserad, skrivit att han och hans kamrater var lyckliga nog att, för en billig penning, kunna förvärva en mässingskornett från Wåla.

Paul Brate själv fick köpa en ess-kornett av bruksägare Mattsson, vilken bör vara Gustaf. Om Gustaf själv spelade med i kvintetten framgick inte. I bouppteckningen efter Gustaf Mattsson (Ref 5) finns antecknat att han efterlämnade en gitarr och ett piano.

Sixten och jag hann få kontakt med en del bybor, som hade träffat och känt Gustaf Mattsson. Alla har bara haft gott att säga om honom. En av våra vänner, Karl-Erik Thorgren i Ombenning, har berättat att hans far och Gustaf hade gått i borgen för en person, som inte kunde betala en skuld. Gustaf Mattsson hade då sagt till Thorgrens far att han kunde ta på sig att betala skulden. Han ansåg sig ha bättre råd. Enligt artikeln i ovan nämnda stiftsblad representerade han det bästa av den gamla tidens samhällsskick och kanske han just därför kunde finna sig så väl tillrätta med den nya tidens fortskridande klassutjämning.

Vår granne Per Leufstadius, som var född 1927 och dog 1999, hade några få minnen av Gustaf Mattsson, t.ex. berättade han att det var roligt att sälja majblommor till honom för han frågade inte vad de kostade utan bara hur många Per hade kvar och så köpte han allihop. Per mindes också att man under julhelgerna hade bjudningar hos varandra - det var brukligt att man skulle ordna ett kaffekalas i varje hus i Stabäck, och då var både vuxna och barn inbjudna. Karl-Erik Thorgrens hustru Barbro har berättat att det fanns en liknande tradition i Ombenning.

Gustaf var öppen för att ta till sig ny teknik. Under första världskriget blev det svårt att få tag på fotogen eller annan lysolja. Han anlade då ett litet kraftverk i bäcken så att Stabäck fick elektricitet. En generator drevs av en vattenturbin och hölls igång några timmar morgnar och kvällar. Det räckte till ström för belysning i alla boningshus, stall och ladugård. Ledningar finns kvar på vissa ställen men används givetvis inte längre.

Gustaf var aldrig gift, hade inga barn och dog 1943-02-16. Han är begravd på Västervåla kyrkogård. Bouppteckningen från 1943 finns i (Ref 5).

Dottern Fredrika

Fredrika bodde kvar i föräldrahemmet tills hon 1886-07-26 gifte sig med Johan Gustaf Lagerstedt, född 29 mars 1853 i Länna församling i Roslagen. Han hade blivit prästvigd 1879 och varit pastorsadjunkt i Alfta i Hälsingland och i Thensta. År 1886 blev han komminister i Rasbokil och gifte sig med Fredrika, som då flyttade från Stabäck till Rasbokil. De flyttade därifrån år 1889 till Almunge där maken blivit kyrkoherde. Han avled där år 1897 i lungrot, 44 år gammal.

Uppgifterna om Johan Gustaf Lagerstedt är hämtade från ett inramat fotografi föreställande Lagerstedt, som varit i Signe Sundqvists ägo. Detta ärvdes av hennes brorson Lars Lilja, som donerat det till mig i min egenskap av Stabäcks ägare (Ref 6). Om Signe ska jag berätta mer längre fram.

Fredrika flyttade från Almunge till Uppsala den 29/4 1899 och blev skriven i domkyrkoförsamlingen men ingen närmare adress är angiven. Hon blev kvar i Uppsala i varje fall till och med år 1923. Sixten och jag besökte en gång landsarkivet i Uppsala och upptäckte då att Fredrika varit en flitig uppgiftslämnare t.ex. om seder och bruk i Västervåla socken. Enligt Signe Lilja återvände hon till fädernehemmet och avled där den 1 november 1943 och vilar på Uppsala kyrkogård.

Vilhelmina som sökte sig ett bättre liv

Innan jag lämnar Fredrika ska jag berätta om en ung flicka i Stabäck, som fick sitt liv förändrat p.g.a. ett ingripande av Johannes Mattsson. För vår del rullades historien upp sommaren 1989. Då fick vi besök av Alice Mikaelsson och hennes son Anders från Rasbokil. Alice M. berättade att hennes mormor Vilhelmina Spångberg hade varit uppfostrad hos Johannes och Anna Mattsson på Stabäck. Hon hade varit utackorderad i en familj, där hon inte trivdes och hade lämnat den familjen och gick ensam på vägen. Då hade Johannes, som var på väg hem från ett kommunalstämmomöte stannat och frågat vart hon skulle. Hon hade berättat att hon inte ville vara i den familj, där det var meningen att hon skulle vara och Johannes hade förstått henne och sagt att hon kunde följa med honom och bo hos dem på Stabäck och det gjorde hon.

Alice M. berättade att Vilhelmina hade fem syskon och att modern hade dött när det yngsta barnet föddes. Fadern, som var bruksskomakare, hade inte orkat att ensam ta hand om barnen så han for till Amerika. Vilhelmina var kvar på Stabäck tills Fredrika flyttade till Rasbokil och då följde hon med dit och blev kvar några år men när Lagerstedts flyttade därifrån hade Vilhelmina fästman i Rasbokil och följde inte med. Hon gifte sig till en bondgård och blev bosatt i Rasbokil.

Det här var vad vi fick veta om Vilhelmina. Jag har nu gått in i olika kyrkböcker för Västervåla och funnit att berättelsen stämmer i allt väsentligt. Jag har tagit reda på att Vilhelmina var född 1866-11-09 och att modern dog i barnsäng 1876. Då var alltså Vilhelmina 10 år. Syskonen var födda 1863, 1864, 1868, 1870, 1873 och 1876, alltså sex syskon. Troligen lämnades det yngsta barnet - en son - bort när modern dött men var upptaget i faderns familj i husförhörlängderna. Det finns en anteckning om att han blev vaccinerad i Finnbo. Vilhelmina räknade inte med sin yngste bror, som inte bodde i familjen, när hon sade att hon hade fem syskon.

Fadern hette Jan Peter Spångberg och var född 1838-09-26. Han höll ihop familjen till år 1881 men då begärde han flyttningsbetyg till Sundsvall, förmodligen för att därifrån ta sig vidare sjövägen till Amerika. Det finns en anteckning om att de fyra yngsta barnen, som var födda 1868, 1870, 1873 och 1876 fanns med på flyttningsbetyget men de skulle vara kvar i Västervåla och försörjas av fattigvården.

Vilhelmina var då 15 år och det bedömdes tydligen att hon skulle kunna ta plats som piga och försörja sig själv liksom de två äldre syskonen. Hon är antecknad som piga i en familj i Ennora från 1881 och i en familj i Engelsberg från 1882. År 1883 begärde hon flyttningsbetyg till Stockholm men hon tycks aldrig ha kommit dit. Kanske var hon på väg till Stockholm när hon mötte Johannes Mattson på vägen? Hon är inte skriven på Stabäck heller varken i familjen eller som piga men vad hon själv berättat tyder på att hon bott här och onekligen följde hon med Fredrika till Rasbokil. Hon är skriven i Rasbokil från 1886-07-28, samma dag som Fredrika blev skriven där.

Dottern Augusta

Augusta Mattsson utbildade sig till folkskolelärarinna men var hon fick sin utbildning går inte att utläsa i husförhörlängderna. Hon var skriven i föräldrahemmet på Stabäck ända tills hon år 1885 flyttade till Lidingö och blev anställd vid Folkskolan för flickor, där hon också var skriven från den 20/11 1885. Enligt Per-Olof Tellander (POT se sid. 5) kom hon tillbaka till Stabäck 20/11 1919. Då var hon alltså 61 år. Hon dog år 1933 och är begravd på Västervåla kyrkogård.

Dottern Charlotta (Lotten)

Charlotta Mattsson_bodde kvar i hemmet så länge hon levde. Hon var inte gift och hade inga barn. Hon dog 27 april 1951 i sitt 94:e levnadsår. Inget av Johannes Mattssons barn fick barn. Den delen av släkten dog därmed ut med Charlotta år 1951. Det finns inte någon annan än Signe Lilja Sundkvist som har något minne av systarna

Mattsson men Gudrun Söderberg har berättat att hon i början av 1940-talet – hon var bara 5 -6 år – hade varit sjuk en hel vinter och då hade hon fått besök av två tanter från Stabäck, Fredrika och Lotten, De hade givit henne två silverskedar och en docka. Det var väl menat som tröst men Gudrun hade haft svårt att förstå det.

Birgitta Holmström har berättat att hon är med i Norra Västmanlands hemslöjdsförbund, som i år firar 100-årsjubileum. Birgitta har läst om förbundets historia och funnit att både Gustav och Lotten Mattsson var med bland initiativtagarna.

Här slutar en epok inte bara i Mattssonsläktens historia utan i samhället i stort nämligen den tid då man levde av vad naturen gav d.v.s. av jord, skog och vatten. Det var på 1950-talet som flykten från landsbygden tog fart.

TROTJÄNAREN SIGNE SUNDKVIST

Innan jag fortsätter berättelsen om Mattsson-familjen vill jag berätta om den person som gjorde det möjligt för de sista medlemmarna av släkten, att bo kvar på Stabäck till sin död. Jag har redan nämnt henne några gånger och jag kommer säkert tillbaka till henne längre fram i berättelsen.

Den jag talar om är Signe Sundqvist, född Lilja. Vi hade inte bött så länge i Stabäck när vi av Lars Lilja i Bondfallet fick veta att hans faster Signe hade varit anställd i många år på Stabäck. Vi ville gärna träffa henne och hon var också intresserad av att få se hur hennes gamla arbetsplats hade förändrats så sommaren 1990 kom hon hit tillsammans med Lars Lilja. Hon berättade då en hel del och har senare i brev berättat ännu mer om Stabäck och om dem som bodde här (Ref 7). Här följer en kortfattad berättelse om Signe och hennes liv och minnen från Stabäck, delvis med hennes egna ord.

Signe var född 1906-08-23 och blev anställd här i mitten av 1930-talet som husföreståndarinna. Då var Augusta död men de tre andra syskonen levde. De fick alla tre uppleva hög ålder så det blev mycket arbete. Det handlade inte bara om vanliga hushållsgöromål utan även om personlig omvårdnad och i viss mån sjukvård.

Så här skrev Signe i ett brev: *"För Gustaf Mattsson blev det en lång tids avtynande. Hans njurar blödde. Enda möjligheten för honom att få vara kvar i sitt kära Stabäck var att lasarettsläkare Erik Berner tog mig under lektion. Då man är ung, frisk och värderad går det lätt att arbeta."* Att hon var uppskattad av syskonen Mattsson framgår också av det betyg som Charlotta skrev 1947: *"Fröken Liljas arbetsförmåga och vilja är ovanligt stor och är hon nu i min ålders dag ett verkligt stöd."* När Charlotta dött var Signe den närmaste till att författa och skriva under dödsannonsen.

Signe har vidare berättat att när den sista av syskonen, Charlotta, var död kom en man, som hette Hermelin hit från Avesta Järnverk, som då var ägare av husen. Han gick igenom alla räkenskaper och andra handlingar från järnbrukstiden, som fanns här och tog rätt på det som skulle sparas; övrigt skulle förstöras. Det fanns en gårdskar, Gustaf Norström, som gjorde de tyngsta sysslorna t.ex. att (hugga) och bära in ved och sköta om gräsmattor och grusgångar. Allt annat skötte Signe.

Gårdskarlen och Signe bestämde sig för att i stället för att bränna papperet, vilket är svårt, skulle de gräva en stor grop och begrava det i den och de gjorde så. Signe trodde att de handlingar som togs med till Avesta nu skulle kunna vara flyttade till arkivet i Engelsberg.

När de gjort sig av med de värdelösa handlingarna och annat skräp hade Signe att städa och göra i ordning husen för att överlämna dem till ägaren. Hon blev alltså kvar en tid för att avveckla allt.

När hennes arbetsuppgifter på Stabäck var slut flyttade hon till Västerås och gifte sig i augusti 1951 med sin fästman, som väntat på henne i flera år. Hon dog 2009-02-20, 102 år gammal.

ETT NYTT SKEDE I FORSKNINGEN

Ungefär så här långt hade jag kommit i mina forskningar i husförhörslängder och andra tillgängliga källor i Arkiv Digital när jag sommaren 2012 fick besök av en släktforskare från Falun, Per-Olof Tellander och hans hustru Karin.

Han hade forskat i sin egen släkt och funnit att han hade släktanknytning till Stabäck. Johannes Mattssons släktgren dog ju ut 1951 men jag har hoppats att jag någon gång skulle träffa på någon av hans syskons efterlevande. Per-Olof Tellander visade sig nu vara en sådan ättling eftersom hans mormors farfar var Johannes bror Anders Mattsson.

Han hade hållit på med släktforskning i många år så vi kom överens om att vi skulle dela med oss av våra forskningsresultat. Jag har sedan fått många värdefulla uppgifter om praktiskt taget alla Anders Mattssons och Carolina Mattsdotters efterkommande från Per-Olof Tellander (POT).

När jag nu fortsätter min berättelse om Mattsson-familjen blandar jag vad jag själv har fått fram med det jag fått av POT men jag kommer att ange att uppgiften kommer från honom om det inte är min egen. Jag har fått fram uppgifter i Västervålas kyrkböcker t o m 1899 medan POT har fått fram uppgifter bl.a. från dödböcker långt in på 1900-talet.

ANDERS MATTSSON

Introduktion

Här följer nu beskrivningar av Johannes Mattssons syskons liv. De bygger på uppgifter från kyrkböcker men också på vad jag fått veta av deras efterkommande POT och Lena Norell (se sid 15) eller andra släktingar, som vi på olika sätt har fått kontakt med.

Genom Signe Sundkvist hade vi fått veta att Anders Mattsson gifte sig och flyttade till Bondfallet i Västervåla socken så jag börjar med honom. Jag har inte träffat någon som minns honom men har fått fram följande:

Enligt vigselboken för åren 1842 - 1860 gifte sig bergsmanssonen Anders Mattson år 1851 med Johanna Catharina Jansdotter, född 1833-12-12. Hennes föräldrar var hemmansägaren och kyrkvärden Johan Mattsson, född 1799-01-11 i Bondfallet och hans hustru Anna Andersdotter född år 1800 i Färnebo. Anna dog 1850 och det ser ut som om Anders och hans hustru övertog hemmanet i samband med sitt giftermål. I husförhörslängden för åren 1845-1852 sid 56, har Johan Mattsson först varit antecknad som nr 1 i hushållet och som hemmansägare och kyrkvärd. Senare har tillkommit ett f. före hemmansägare och tillägget fördelsman⁵. Numret är ändrat till 3. Som nr 1 och 2 står Anders och Johanna Catharina. Som nr 4 står hennes två år äldre bror Anders Jansson.

Familjen bodde kvar i Bondfallet men Johanna Catharinas bror Anders flyttade 1852 till Norberg och fadern dog år 1858. Anders Mattsson och hans hustru fick tre barn: Johan Conrad, född den 6/7 1854, Carl Gustaf, född 16/12 1861 och Per August, född 15/1 1865. Anders Mattsson dog år 1869 och efterlämnade hustrun och de tre omyndiga barnen, 15, 8 och 4 år gamla. Dödsorsaken har inte antecknats i dödboken.

Johanna Catharina gifte om sig år 1871 med änkemannen och hemmansägaren Lars Erik Grönlund i Finnbo. Av lysnings- och vigselboken för Västervåla framgår att avvittringsdokument⁶ hade inlämnats för både bruden och brudgummen, eftersom de inte kunde viga förrän deras barns arvsrätt hade redovisats och säkerställt. Av dessa dokument framkom att Johannes Mattsson, d v s deras farbror, var förmyndare för Johanna Catharinas barn.

⁵ 'Fördelsman', under rubriken fördel av bo oskifte beskrivs en ekonomisk fördel för änking eller änka att från det odelade boet uttaga det han eller hon vill, i regel högst 1/20 av boets nettobehållning (Avkortat från Nordisk Familjebok, band 9, 1908)

⁶ Avvittra= uppdelning mellan kronan o enskilda, eller avskilja mark vid sådan uppdelning (SAOL). Även äldre namn på vad som nu kallas bodelning. Från 1600-talet till 1916 var a. en förutsättning för efterlevande eller frånskild makes rätt att ingå i nytt gifte.

Äldste sonen Johan Conrad.

När Johanna Catharina flyttade till Finnbo år 1871 var Johan Conrad så pass gammal att han fick ta tjänst som dräng. I husförhörsboken för år 1871-76 är han antecknad som dräng hos landbonden (not 3) Lars Fredrik Larsson i Norr Västansjö från år 1871.

År 1873 flyttade han tillbaka till Bondfallet och blev där antecknad i hushållet hos Anders Gustaf Andersson, troligen dräng hos kyrkvärden Per Andersson. Året därpå bor han i moderns nya familj som styvson. Hans mor har fött ett nytt barn, nämligen Erik Anton, född 1872-08-15.

I den följande husförhörsboken 1877-1886 är antecknat att styvfadern dör år 1877. Johanna Catharina står då överst på sidan och Johan Conrad kommer närmast efter henne. Enligt nästa husförhörsbok 1887-98 är han kvar i Finnbo tills modern dör 1887 och även därefter, antecknad som arrendator. Vem han arrenderar av framgår inte men det är troligen halvbrodern Erik Anton.

Johan Conrad gifte sig år 1891 med Anna Eriksson, född 1852 i Enåker. Hon hade sedan år 1887 varit hyresgäst och f d hushållerska hos hemmansägaren Johan Norström i Bondfallet. Johan Conrad och Anna fick en son Johan August, född 1891-12-17. Från år 1893 är Johan Conrad arrendator hos landbonden Per Lindblad i Västansjö. Familjen utökades med en dotter Johanna Augusta, född 1894, men hon dog 1899.

I husförhörsboken för åren 1897 -1900 är familjen kvar i Västansjö på nr 1/8 M. Ägaren av fastigheten är O. Broberg, Falun och Johan Conrad är arrendator. Alla i familjen levde tydligen när denna period slutar och efter 1900 finns inga husförhörslängder för Västervåla, så just då kunde jag inte komma längre.

POT hade kommit längre i sina forskningar och har meddelat mig att Johan Conrad blev kvar i Västansjö till år 1902 då han flyttade till Rönningen i Västanberg och blev hemmansägare. Han dog i Rönningen den 28/11 1922. Änkan Anna och sonen Johan August flyttade år 1924 till Kvarnvreten, där hon blev kvar till sin död 1935-10-27.

Johan August flyttade den 21/10 1925 till Västerås domkyrkoförsamling. Han gifte sig med Ragnhild Anna Aurora Jansson Svahn, som hade blivit änka 1952 och någon gång därefter gift sig med Johan August. POT tror inte att han fick några barn. Enligt dödboken⁷ dog han i Västerås, Lundby församling med adress "Ida 22" den 2 september 1969 och var då sedan 15/7 1963 frånskild man.

Åke Söderkvist, född 1932, minns att det fanns en person i bygden, som kallades Ved-August. Han hade flyttat till Västerås men kände sig hemmahörande i Västervåla och hade skänkt pengar till fasadbelysningen av Västervåla kyrka. Alla uppgifter om Johan August i Västervålas och Västerås kyrkböcker stämmer in på Ved-August.

Johan Conrad har i alla husförhörsböcker fått betyget Berömlig i fråga om kunskaper.

Andre sonen Carl Gustaf Anderssons

Se personakt sammanställd av Hans Pernäng (Ref 8).

Född i Bondfallet 1861-12-16. När fadern dog var Carl Gustaf 8 år. Han bodde då med sin mor i Bondfallet och när hon år 1871 gifte sig med Lars Erik Grönlund i Finnbo och flyttade dit följde han med henne. Han blev kvar i Finnbo till år 1879 då han flyttade till Åhlsvarta i Färnebo. Jag har inte kunnat hitta honom där och han blev inte kvar där så länge för år 1880 är han tillbaka i Finnbo.

År 1883 flyttade han till Bondfallet och var då inregistrerad på Sjömanshuset. Samma år gifte han sig med Maria Magnusson, född 1863-01-23 i Tyngsjö. De tycks ha eget hushåll i Bondfallet. Carl Gustaf är registrerad som arbetare och Maria som hustru. I husförhörsboken för åren 1877-1886 var han år 1884 arbetare på Oljefabriken, Snytön.

⁷ CD-skivan Sveriges Dödbok 1901 -2009, utgiven av Sveriges Släktforskarförbund

De fick en dotter Johanna Maria, född 1885-05-24. De bodde sedan på flera ställen i Västervåla bl.a. i Sörby och Skommarbo tillsammans med andra arbetarfamiljer. De fick ytterligare två barn Johan Gustaf, född 1887-03-24 och Per Anton, född 1888-05-14. År 1889 flyttade familjen till Västansjö där Carl Gustaf blev antecknad som landbonde och kallade sig Grönlund. År 1890 fick de en son men han dog 1891 liksom den äldre brodern Per Anton.

Carl Gustaf flyttade år 1892 till Munktorps socken med hustru och två barn, nämligen Johanna Maria och Johan Gustaf. Familjen återfinns i husförhållsboken för åren 1887-1895 i Hemlinge och fick ytterligare två barn, August Reinhold född 1892-07-16 och Anna Maria, född 1894-10-28.

I nästa husförhållsbok för Munktorp fanns inte Hemlinge med i registret varför jag inte kunnat följa familjen längre. POT har däremot hittat uppgifter om familjen efter 1895 nämligen att ytterligare två barn hade fötts: Anders Oskar, född 1897-04-27 i Munktorp och Maria Elisabet född 1900 i Sura socken. Den sistnämnda dog 1901. Carl Gustafs hustru Maria dog enligt POT 1902-01-25. Familjen bodde då i Kom

ministerbostället, Brinken, Sura socken. Carl Gustaf dog i Västanberg 1925-09-27.

När jag upptäckte att Carl Gustaf bodde i Västanberg när han dog, började jag söka honom i inflyttningsboken för Västervåla 1895-1922 och fann att han redan år 1903 flyttat tillbaka till Västervåla med de fem barn, som då var i livet. De bosatte sig i Österängen, Sörby. Carl Gustaf blev hemmansägare där.

Äldsta dottern Johanna stannade med fadern men de fyra andra flyttade hemifrån, Johan Gustaf flyttade år 1908 till Stockholm, August Reinhold flyttade år 1911 till British Columbia, dottern Anna Maria flyttade år 1913 till Västerås liksom yngsta sonen Anders Oskar gjorde året därpå alltså 1914.

Samma år flyttade Carl Gustaf och äldsta dottern Johanna också från Österängen och bosatte sig i Lyckhem, Stabäck, där Carl Gustaf registrerades som banskötare. De bodde sedan på flera ställen i Västervåla bl.a. Fredriksberg och Engelsbergs järnvägsstation tills de år 1923 kom till Västanberg, där Carl Gustaf antecknades som lägenhetsägare⁸. Carl Gustafs båda bröder hade ju bott i Västanberg men nu var de inte kvar där: Per August hade flyttat därifrån redan 1908 och Johan Conrad hade dött 1922.

Carl Gustafs barn och efterkommande

Johanna Maria bodde tillsammans med fadern tills han dog 1925. Hon bodde kvar i Västanberg till år 1927 då hon enligt Västervålas utflyttningsbok flyttade till Järnvägsstationen i Ramnäs. Där var många personer skrivna men jag har inte lyckats hitta henne. Hans Pernäng har hittat henne i Svensk dödbok, där det är antecknat att hon dog ogift år 1968 i Kolbäck.

Av POT har jag fått följande uppgifter om Carl Gustafs barn:

Johan (John) Gustaf Andersson Grönlund, född 1887-03-24, emigrerade till Kanada, gifte sig 1926 med sin kusin Gerda Elisabet Andersson och de fick två döttrar, Barbro, som blev skollärlarinna, gift två gånger och fick två barn samt Jean, gift och fick flera barn bl.a. en dotter som hette Susanne. John Gustaf var fiskare i Port Alberni, British Columbia, Kanada och dog där år 1970, 83 år gammal. Mer om Gerda Elisabet i nästa avsnitt om hennes far Per August.

August Reinhold Grönlund utvandrade ensam 1911-06-14 till Ravenstock, British Columbia.

Anna Maria Grönlund flyttade till Västerås, gifte sig med Albert Einar Pettersson från Glanshammar. Fick inga barn. Dog 1969 i Västerås domkyrkoförsamling, 75 år gammal.

Anders Oskar Grönlund emigrerade till Vancouver, Canada år 1926 med hustru Karolina och tre barn Inez, Aina och Anders.

Uppgifterna om dem som for till Kanada har POT fått från Emigranten Populär 2006.

⁸ 'Lägenhet' var en tillhörighet till ett hemman, t.ex. ett torp, en kvarn eller ett område, som med nyttjande- eller äganderätt upplåtits från en fastighet

Yngste sonen, Per August Andersson

Född i Bondfallet 1865-01-15. Fadern dog när Per August var fyra år. När modern gifte om sig år 1871 och flyttade till Finnbo följde han med och bodde där till år 1885 då han flyttade till Lillhärad och fick tjänst som rättare.

I oktober år 1887 flyttade han tillbaka till moderns familj i Finnbo och gifte sig bara ett par månader senare.

I lysnings- och vigselboken för Norberg är det år 1887 antecknat att f. rättaren Per August Andersson från Västervåla och bergsmansdottern Anna Lovisa Andersson, född 1863-08-12 i Ombenning, ingått äktenskap den 26 december. Anna Lovisas föräldrar var Anders Olsson, född 1821-12-08 och hans hustru Anna Catharina Andersdotter i Ombenning.

Enligt husförhörlängden för Västervåla åren 1887-1898 flyttade Per August och hustrun efter giftermålet till Västanberg, där Per August blev skriven som hemmansägare i före hemmansägaren. Jan Thomsens hushåll.

De fick följande barn:

- Anna Otilia, född 1888-07-25
- Anders August, född 1890-02-25
- Axel Anton, född 1891-10-20
- Hanna Carolina, född 1893-04-08
- Erik Gustaf, född 1895-01-02
- Gärda Elisabet, född 1896-10-22
- Emma Margareta (Greta), född 1898-01-20

Av POT har jag fått veta att Anna Lovisa dog 1908-01-22, 45 år gammal, av kronisk njurinflammation och blev begravd i Västervåla. Jag har fått god hjälp av Birgitta Holmström i Ombenning, med att reda ut vad som hände med familjen efter Anna Lovisas död eftersom Birgitta tillhör samma släkt som Anna Lovisa. Birgittas farfars morbror var far till Anna Lovisa och hennes syskon, bl.a. Emma, som snart kommer in i berättelsen.

Tydligen upplöstes hemmet i Västanberg samma år som modern dog. Enligt utflyttningsboken för Västervåla år 1908 flyttade de två äldsta sönerna till Svea Artilleriregemente i Stockholm och Per August flyttade samma år med de övriga fem barnen till den del av Ombenning, som på den tiden hörde till Västervåla, d.v.s. den östra delen.

Familjen blev skriven i före handlaren John Alfred Eklunds hus och Per August blev registrerad som arrendator. Enligt Birgitta bodde de yngsta barnen hos sin moster Emma och uppfostrades av henne men de var skrivna hos fadern.

I maj 1910 flyttade hela familjen till ett annat hus i Ombenning, n:o 2, 3/16, som då hörde till Norbergs socken. Husets ägare var Per Pettersson och hans hustru Emma, d.v.s. ovan nämnda syster till barnens mor. De bodde i det hus, som nu ägs av Jan och Inger Johansson.

Per August bodde i ett mindre hus på samma tomt och barnen var skrivna hos honom men sköttes om av sin moster Emma. Per August var antecknad som arrendator och blev kvar på detta ställe tills han dog 1928-06-20, av pernicios anemi⁹.

Per Augusts barn och efterkommande

Här följer en kort sammanfattning av de uppgifter jag fått av POT om Per Augusts och Lovisas efterkommande och deras liv. Det finns mer uppgifter om dem men jag redovisar inte allt, bara sådant som har anknytning till Västervåla med omnejd.

⁹ Perniciös anemi är en särskild typ av vitamin B12-brist (Vårdguiden www.1177.se/Dalarna)

Anna Ottilia var kvar i Ombenning tills hon år 1913 gifte sig med en man från Västerfärnebo och flyttade dit. Hon fick tre barn, födda åren 1917, 1918 och 1924. Hon dog 1937-12-13.

År 1911 kom Anders August tillbaka från Stockholm och övertog arrendet av fadern. Han gifte sig 1928 med Betty Margareta (Greta) Lönnkvist, född 1900-09-04, men fick inga barn. Han dog 1946-10-02 och blev begravd på Västervåla kyrkogård. Änkan Greta Lönnkvist bodde kvar i Ombenning någon tid och dog i Västanfors år 1983. Birgitta Holmström kände henne.

Axel Anton kom också tillbaka till Ombenning år 1911 och registrerades som skogvaktare. Han flyttade år 1913 till Halvarsbening, gifte sig 1916 med Agnes Justina Lindström och fick tre barn Olle, Ingrid och Erik Håkan, som omkom i en bilolycka 1931. Axel Anton dog 1955-07-24 i Grotorp. Viby socken, utanför Örebro.

Hanna Karolina (POT:s mormor) bodde efter moderns död hos sin moster i Ombenning men var skriven hos fadern i ett annat hus i Ombenning. Hon gifte sig 1914 med hemmansägaren Axel Persson från Söräng, Söderbärke och flyttade dit. Bodde kvar där tills hon dog år 1955. Fick två döttrar Anna Elisabet (Lisa) och Svea. Lisa gifte sig med Gunnar Olof Tellander, var vävlärlarinna och fick två barn Ingrid Kristina, född år 1947 och Per-Olof (POT) född år 1953. Lisa dog 1968-06-06. Svea gifte sig med Anton Valdemar Allared, var sjuksköterska i Morgårdshammar, fick tre barn Gun Marianne, född år 1951, Carl-Axel, född år 1953 och Maj Olga född år 1958. Svea dog år 2000 i Morgårdshammar.

Erik Gustaf var 13 år när modern dog, han följde med fadern till Ombenning och var skriven hos honom men bodde, som sina syskon hos sin moster. Av POT har jag fått uppgiften att han var banvakt, gift men hade inga barn. Birgitta Holmström har berättat att han flyttade till Uppsala tillsammans med hustrun Alfrida "Frida" Björkstedt. Han dog 1953 och blev begravd på Västervåla kyrkogård. Änkan "Frida" Björkstedt levde till 1971 och blev begravd i Uppsala domkyrkoförsamling.

Gerda Elisabet uppfostrades av sin moster Emma liksom de andra syskonen, som var minderåriga när modern dog. Hon gifte sig 1926 i Vancouver, British Columbia, Canada, med sin kusin John Gustaf Grönlund, son till faderns bror Carl Gustaf Andersson Grönlund. Gerda och John Gustaf fick två döttrar. Se avsnittet om Carl Gustaf (sid.12). Gerda dog 1975 i Victoria, British Columbia, Kanada men hennes stoft har förts tillbaka till Sverige så hon är begravd på Västervåla kyrkogård. Birgitta Holmström har fotografier och ett brev som Gerda skrivit till Birgittas faster i samband med att hon år 1970 blivit änka. Hon nämner i brevet att hon minns resan till Sverige, som hon år 1937 gjorde tillsammans med flickorna (Barbro och Jean).

Emma Margareta "Greta" uppfostrades som syskonen hos sin moster i Ombenning. Hon gifte sig 1917-06-23 med Gustaf Gottfrid Wahlfeldt, född 1892-08-11 i Västervåla. De vigdes i Västerås enligt vigselboken för Norberg åren 1895-1925. De bodde i Västanfors där Gustaf Gottfrid var signalreparatör, anställd vid SJ. Fick två barn, Greta, född 1917-07-30, död 1993 och Ragnar, född 1925. Emma Margareta dog 1962 och Gustaf Gottfrid dog 1969, båda i Västanfors.

Dottern Greta var gift med Rudolf Ryhammar, skild, fick en son Lars, född 1946, bor nu i Vingåker. Han gick i samma klass som Christina Pernäng, född i Västanfors nu boende i Stabäck. Christina har talat med honom och fått veta att han har en son Erik Gustav, född 1978 och två barnbarn Gustav Rasmus född 2008 och Lilly Marie Louise född 2013.

Greta fick MS och dog 1993 i Västanfors.

Ragnar Wahlfeldt är utbildad till folkskollärare, var före pensioneringen skoldirektör i Fagersta. välkänd i Fagersta med omnejd, gift med Ingegärd, född 1926 i Örebro och har en son Bo, född 1949 i Västanfors, civilekonom, nu bosatt i Uppsala.

CAROLINA MATTSDOTTER

Den allra första Mattsson-ättlingen som besökte oss var Lena Norell från Örebro, som gjorde ett besök hos oss i slutet av 1990-talet. Hon hade släktforskat en del och visste att Carolina Mattsdotter och hennes man Per-Erik Andersson, som båda var födda i Stabäck, var hennes förfäder.

Hon berättade för oss att Per Erik var bror till flickan som hade dränkt sig i Snyten. (Se sid 3) och att Carolinas yngsta dotter Matilda hade bott på Stabäck 5 - 6 år i sin ungdom. Sixten och jag visste på den tiden inte mycket mer än att Johannes hade haft en syster, som flyttat till Karbenning så vi kunde inte ta till oss det hon berättade och inte heller hjälpa henne med mer kunskap om sin släkt.

När jag nu våren 2013 kommit så långt i min berättelse om Mattssonfamiljen, att jag skulle berätta om Carolina Mattsdotters liv och efterkommande, tog jag därför kontakt med Lena Norell och fick veta att hennes farfar var Carolinas son Anders så nu har mycket kommit på plats och här kommer min berättelse om Carolinas och Per Erik Anderssons liv. Det jag har att berätta bygger dels på vad jag fått fram från Västervålas och Karbennings kyrkböcker dels på uppgifter från Lena Norell och Per Olof Tellander.

Som jag tidigare nämnt födde Carolina år 1840 en dotter, Vilhelmina, som dock dog samma år. Hon flyttade också till sin förmyndare Anders Olsson i Stabäck och året därpå gifte hon sig med sin förmyndares son Per Erik Andersson född 1820-12-19 och de fick en son, Per August medan de bodde kvar i Stabäck men han dog 1844. År 1843 flyttade de till Lilla Hökmora i Karbenning. Samma år dog Per Eriks mor och året därpå flyttade hans far till dem i Lilla Hökmora och bodde sedan tillsammans med dem så länge han levde d v s till februari 1863.

Carolina och Per Erik fick följande barn:

- Per August född 1841-04-04 i Stabäck, död 1844-03-10
- Anna Catharina född 1844-05-02 i Hökmora
- Johannes född 1846-11-24 i Hökmora, död 1847
- Johanna född 1848-03-07 i Hökmora
- Per Erik född 1851 -02-11 i Hökmora
- Matilda född 1854-08-07 i Hökmora, död 1854-08-22
- Tvillingsystemen Carolina född som ovan, död 1854-08-08
- Anders Persson född 1856-05-13 i Hökmora
- Matilda född 1859-01-01 i Hökmora

Som framgår av ovanstående blev bara fem av barnen vuxna. Familjen blev kvar i Lilla Hökmora till år 1875, då alla deras barn hade flyttat hemifrån. Per Erik hade dittills varit bergsman men då lämnade han tillsammans med Carolina Lilla Hökmora och de blev bosatta i Stora Hökmora. Per Erik var skriven där som f d bergsman. De var båda två skrivna där tillsammans men någon gång före sin död den 16 maj 1892 flyttade Carolina till sin bror Johannes Mattsson på Stabäck. Hon var inte skriven i Stabäck men vistades här när hon dog. Dödsfallet anmäldes till Västervåla församling och hon begravdes på Västervåla kyrkogård. Dödsorsaken var lunginflammation. När Per Erik blev änklings bodde han först kvar i Stora Hökmora en tid men flyttade år 1894 till sin son Per Erik Persson, som då bodde i Lilla Vallsjöbo. Carolina blev 70 år och hennes make Per Erik dog 1903-08-25 och var då 83 år. Enligt en anteckning som Signe Sundqvist gjort blev Carolina mormor till syskonen Lundberg i Badelunda.

Carolinas och Per Eriks barn

Till stor del är det uppgifter som jag fått av POT och Lena Norell. Några av barnen har bott eller haft anknytning till Västervåla så jag har hittat en del uppgifter om dem i Västervålas kyrkböcker.

Anna Catharina (Kare) flyttade från Lilla Hökmora i november 1865 till Västervåla och blev skriven hos Johannes Mattsson i Stabäck, som piga bland tjänstefolket. Blev kvar här till år 1867 då hon den 27 oktober gifte sig i Västervåla med soldaten Carl Larsson Igelbäck, född 1844-09-26 i Stabäckstorp. Han var vid giftermålet bosatt i Hönsgärdet, Norberg. Brudens fader var själv närvarande vid vigseln och gav sitt bifall. Catharina flyttade efter giftermålet till Hönsgärdet. De fick en dotter, Emma Matilda, född 1872-01-01. Familjen blev kvar i Hönsgärdet till år 1876 då de flyttade till Karbenning. Carl Erik var då inte längre soldat

och han kallade sig inte Igelbäck utan hade bytt namn till Strandberg. De bodde i Högfors och Carl Erik var stationskarl. Hela familjen blev kvar där till 1887 då de flyttade tillbaka till Norberg och blev skrivna i Klackberget där Carl Erik var stationsmästare. Catharina avled där i augusti 1898 av njurlidande. Hon blev 54 år. Carl Erik och dottern Emma Matilda var kvar i Klackberg tills fadern dog 1926-09-26. Emma Matilda flyttade då till Hönsgårdet och dog där 1941-03-03. Anna tillhörde från år 1888 metodisterna. Hon blev antecknad på en särskild lista över främmande trosbekännare och på samma lista fördes senare hennes man och dotter.

Johanna flyttade hemifrån år 1866 och tog plats som piga först i Bennebo, sedan hade hon flera sådana platser på olika ställen i Karbenning tills hon år 1875 flyttade till Norberg. Av POT har jag fått veta att hon flyttade vidare till Folkärna och gifte sig där med hemmansägaren Per Gustaf Ersson, som var änking. Hon fick inga barn och dog 1915-04-25 i Nordanö, Folkärna.

Per Erik flyttade hemifrån år 1868 och hade sedan plats som dräng på flera gårdar i Karbenning tills han gifte sig den 28 juni 1890 med Hedda Andersdotter, som var änka efter Per Ersson i Lilla Vallsjöbo. Hon hade en son Gustaf Adolf, född 1885-11-06. Per Erik levde där till sin död 1921-01-28. Som jag nämnt ovan blev Per Eriks far änking 1892 och 1894 flyttade han till sonen i Lilla Vallsjöbo, där han dog år 1903-08-25. Han blev 83 år.

Anders Persson flyttade år 1871 till Västervåla och blev skriven i Stabäck, Engelsbergsroten. Var kvar där till 1876 då han blev antagen till soldat för roten 107 Strandberg vid Bergs kompani. Av POT har jag fått veta att han var soldat t o m 1896-12-29. Han hade arbetat i Grangärde och kom till Ramsberg år 1905. Han gifte sig med Anna Lovisa Ramsten, född 1863-08-01 och fick följande barn:

- Augusta född 1896-10-12 i Ramsberg.
- Gustaf Hjalmar född 1898-07-21 i Ramsberg.
- Lovisa född 1901-06-30 i Grangärde

När jag kommit så här långt kände jag att det var mycket som var oklart så jag tog kontakt med Lena Norell (se ovan) för att om möjligt få mer uppgifter. Det visade sig då att Lena redan år 1978 hade börjat släktforska därför att hon var intresserad av att få veta mer om sin farfars ursprung. Hon visste nämligen bara att han i mitten av 1890-talet kommit vandrande till Ramsberg, där hennes farmor bodde, och de hade blivit ett par. Hur han hade haft det sedan han kom till Ramsberg hade hon fått reda på av sin far och farmor men varifrån han kom och vad han varit med om tidigare i livet, det var höljt i dunkel. Han hade inte berättat något om sin uppväxt eller vad han gjort innan han kom till Ramsberg för sina barn. Lena Norell hade därför forskat i kyrkböcker och militära arkiv för att få veta mer (Ref 9). Även om hon inte har fått hela svaret på vad han varit med om innan han kom till Ramsberg har hon fått veta var han var född, var han bodde innan han blev soldat, att han lämnade soldatlivet 1882 och arbetade några år som dräng innan han blev antecknad som obefintlig. Jag bifogar en kopia av hennes originalberättelse (Ref 10) om sin farfars liv och gör en förkortad sammanfattning här:

Anders Persson

Lena Norell berättar om sin farfar (sammandrag) (Ref 10):

"Vid 15 års ålder flyttade Anders från Lilla Hökmora till Stabäck och arbetade som dräng tills han år 1876 antogs som soldat vid Bergs kompani i Hönsgårdet, Norberg. Han fick som soldat namnet Strandberg. Den soldat som han efterträdde var hans syster Anna Catharinas man Carl Larsson Igelbäck.

Redan vid generalmönstringen i juni 1878 ogillades han på grund av sjuklighet och ersattes i november samma år med en annan soldat. Att han skulle vara sjuklig känner ingen i släkten i Ramsberg till. Han hade enligt rullorna "tjänt försvarligt" så varför blev han avskedad? Han är antecknad som gift men någon hustru hade han inte.

Från Norberg flyttade han år 1882 till Garpenberg och arbetade där som dräng. År 1883 flyttade han till byn Lund i Folkärna och var även där dräng. År 1885 blev han skild från sin tjänst och fick betyg för att söka nytt arbete. Därefter försvann han från trakten och överfördes år 1886 till obefintlighetsboken i Folkärna.

Först år 1897 när han redan varit minst ett år i Ramsberg blev han skriven där. Då hade han redan träffat sin blivande hustru, Anna Lovisa Ramsten, som var en begåvad, anständig och gudfruktig hemmadotter. Vad han varit med om under de elva åren som obefintlig har inte gått att få närmare reda på, men det finns inga anteckningar i kyrkböcker eller andra arkiv om att han skulle ha gjort något olagligt.

Anders och Anna Lovisa gifte sig i december 1896 och dottern Augusta var då två månader gammal. Han var 40 år och hustrun var 33 år. De hade till att börja med ingen egen bostad utan bodde hos Anna Lovisas föräldrar i Loholm i Ramsberg. De fick senare eget boende i Ramsberg men när dottern Lovisa föddes 1901 hade de flyttat till Grangärde.

År 1905 flyttade de tillbaka till Ramsberg och Anders hade arbete i Stråssa gruva och där var han kvar ända till sin död 1920-01-09. Det berättas att han den dagen kom hem från sitt arbete, åt sin mat som vanligt och lade sig på soffan för att läsa dagstidningen. Plötsligt ramlar tidningen ner på hans ansikte och han var död. Vid gruvan var den dagen den hiss som fraktade arbetarna upp ur gruvan ur funktion så de fick ta sig upp via en stege. Kanske detta var en bidragande orsak till att hans hjärta den kvällen slutade att slå.

Han begravdes på Ramsbergs kyrkogård och sörjdes djupt av sin familj. Såvitt jag vet var han en skötsam och ärlig samhällsmedborgare och en älskad man och far. Anna Lovisa levde sedan ensam ytterligare 25 år till 1945 och är begravd på Lindesbergs södra kyrkogård. Av henne har jag många fina minnen. Jag har inga minnen av min farfar men att han var en vacker karl vet jag, eftersom jag har ett fotografi av honom.”

Det här var Lena Norells berättelse om sin farfar. Nu fortsätter jag och berättar om Anders Persson Strandbergs barn, barnbarns och barnbarnsbarns liv. Uppgifterna har jag fått av POT och Lena Norell.

Som jag redan nämnt fick Anders och Anna Lovisa tre barn, två döttrar och en son. Döttrarna var gifta men fick inga barn.

Sonen Gustaf Hjalmar, född 1898-07-31, Lena Norells far, gifte sig med Elsa Viktoria Jansson född 1898-09-11 i Lindesbergs landsförsamling. De fick tre barn:

Anders Gustaf Strandberg, född 1927-05-10 i Lindesberg. Död 2003-06-05, begravd i Lindesberg. Var gift med Ruth Synnöve, född 1926. De fick två döttrar: Phia-Lena född 1955 och Eva född 1948. Phia-Lena bor i Eskilstuna, har en son Joakim, född 1974 och en dotter My Axelsson, född 1995. Eva är bosatt i Yxsjöberg, Ljusnarsbergs kommun och har sonen Niklas, född 1968.

Lars Vidar Strandberg, född 1931, har en son Stefan, född 1955 och en adoptivdotter, Maria, född 1972 i Korea

Lena Norell, född Strandberg, född 1936 gift med Hans Norell, bor i Örebro. De har tre barn: 1) Per Gustaf, född 1960, han är anställd hos Seco Tool i Fagersta som personaldirektör men bor i Västerås, har tre barn Malin, född 1985, Markus, född 1987 och Marius, född 2000. 2) Åsa, född-1962 är lärare och bor i St. Mellösa. 3) Lars, född 1965, är tekniker boende i Karlskoga, har en dotter Amanda, född 1995.

Innan jag lämnar Anders Persson Strandberg måste jag berätta den märkliga historien om det blå skåpet. Lena Norell har skrivit ned historien och jag bifogar en kopia av den i (Ref 11) men sammanfattar den kort här:

”Sommaren 1978 tog hon med sig sin man och sina föräldrar på en bilresa till Karbenning för att få veta om det fanns något kvar av Lilla Hökmora eller för att åtminstone få se trakten där hennes farfar växte upp. De knackade på i ett hus efter vägen och träffade på en man, som inte bodde där, men skötte om huset, som var ett sommarställe, åt ägarna. Lena berättade att hon sökte kunskap om sin farfars föräldrar och släkt, som bott i Lilla Hökmora. Mannen såg mer och mer undrande ut och upprepade flera gånger, ”kan det vara möjligt?” Det visade sig att han hette Birger Pettersson och var sonson till änkan Hedda Andersdotter som gift sig med Per Erik Persson, d.v.s. Lena Norells farfars bror. Birger Petterssons far hade växt upp som styvson till denne. Lena Norell och hennes familj gjorde något år senare ytterligare ett besök hos Birger Pettersson, denna gång i Vallsjöbo, och fick reda på mer bland annat att han i sin ägo hade ett gammalt skåp, som tillhört Per Erik Andersson, d.v.s. Lenas farfars far, som ärvt skåpet av sin far, Anders Olsson, född 1780 i Flacktjärnstorp,

Västervåla. Skåpet hade införskaffats eller skänkts som bröllopsgåva till Anders Olsson när han och Sofia Olsdotter gifte sig år 1804. Årtalet syns mycket tydligt högst upp på överskåpet. Det flyttades till Stabäck när familjen flyttade dit 1811, följde med till Lilla Hökmora och därifrån till Stora Hökmora och hamnade till sist i Vallsjöbo när Per Erik Andersson som änkeman flyttade till sin son där. Birger Pettersson ansåg att skåpet skulle tillhöra Lena och fick hjälp av en bekant, som hade bil med att frakta skåpet till Skultuna, där Lena bodde vid den tiden.”

Matilda flyttade också till Västervåla år 1871 och blev skriven i Johannes Mattssons hushåll som systerdotter. Hon blev kvar på Stabäck till år 1881 då hon den 19 november flyttade in i Kila socken. År 1883 flyttade hon till Björksta. Enligt POT gifte hon sig 1887-10-31 med Johan Robert Lundberg. De fick följande barn:

- Sigrid Teresia född 1888-07-22
- Carl Robert Sigfrid född 1890-10-24, död 1899-09-28
- Johan Hugo född 1893-04-21
- Anna Matilda född 1895-11-29
- Gustaf Adolf född 1898-08-25
- Karl Robert Axel född 1900-09-18

Matilda dog 1943-10-30 i Fycklinge, Björksta. Hennes barn bör vara syskonen Lundberg i Badelunda, som Signe Sundqvist i sina anteckningar nämnt att Carolina Mattsdotter var mormor till. POT har lämnat mig följande uppgifter om Matildas barn:

Sigrid gifte sig med Anders Lorenz Carlsson född 1863-06-01. Hon dog 1937-02-19 i Västerås, Badelunda. Maken dog 1941-08-16 och var vid dödsfallet bosatt på Sveavägen 88 i Stockholm. De hade inga barn.

Johan Hugo var född i Husby-Sjutolft socken i Uppland. Han dog 1953-06-05 i Västerås domkyrkoförsamling och var då frånskild man.

Anna Matilda var också född i Husby-Sjutolft socken, var gift med Johan Adolf Björkman, blev änka 1969-01-15. Inga barn. Dog 1987-11-09 och var då bosatt på Sevallagatan 3, Västerås Badelunda.

Gustaf Adolf var född i Villberga socken i Uppland, gifte sig 1944-04-08 med Anna Viktoria, född 1897-04-13 i Simtuna socken i Uppland. Inga barn antecknade. Gustaf Adolf dog 1968-10-24 i Kärsta 1:20. Björksta socken i Västmanland. Hustrun dog 1978-11-03 i Fjärdhundra, Simtuna socken, Uppland.

Karl Robert Axel född i Villberga socken i Uppland. Var gift med Birgitta Hillevi Kristina född 1911-07-30 i Eksjö, Småland. Inga barn antecknade. Karl Robert dog 1968-06-02 i Stjärnfallsvägen 44, Spånga. Hustrun dog 2005-09-05 i Backskåran 9, avd.1 Bromma

Av vad jag hittills fått reda på genom Lena Norells, Per-Olof Tellander och mina forskningarna kan jag nu konstatera att jag har fått svar på frågan om det finns nu levande ättlingar till Matts Mattsson. Svaret är ja!

Lena Norell har tänkt sig in i Carolinas livsöde och skrivit ner sina tankar i ett låtsasbrev. (Ref 12)

YTTERLIGARE EN SLÄKTGREN

Det finns en släktgren, som jag hittills inte berört, men den är förknippad med Mattssonfamiljen i Stabäck och Ängelsberg på många sätt. Redan i samband med köpet av Stabäck fick vi ett informationsblad av mäklaren (Ref 13), där det framgick att Johannes Mattsson var måg till bergsmannen Abraham Olsson i Hedkärra.

Britta Ringström från Hedkärra var en av de första släktingarna till Mattsson-familjen, som besökte oss tillsammans med en släkting, som hette Bachman. Hon ägde då Ringströmska huset i Hedkärra tillsammans med sin syster Kerstin Thunberg, som är bosatt i Stockholm. Sixten och jag blev bjudna dit och fick se huset, som är förebild till Stabäck. Vi fick veta att husen är byggda efter samma ritningar.

Britta berättade också en hel del om släkten bl.a. att Brittans farfars mor och Johannes Mattssons hustru var systrar. Medan vi talades vid upptäckte vi hur liten världen är. Det är nämligen så att Kerstin Thunberg och jag känner varandra sedan 1960-talet, då hon vikarierade för mig medan jag var tjänstledig en tid.

Sommaren 1990 fick vi besök av Göran Munck, född 1938 från Varberg. Han berättade att han i sin barndom ofta varit här på Stabäck på somrarna. Han hade inte forskat i några kyrkböcker men hans föräldrar hade berättat om släkten. Vi fick en handskrivna släktbeskrivning av honom, som Hans Pernäng skrivit ren på dator (Ref 13). Han visste att hans anmoder hette Fredrika och var syster till Anna Mattsson på Stabäck och att det fanns en okänd syster i Hedkärna.

Sommaren 2013 fick jag besök av Marie-Louise Bachman (MLB) från Stockholm, som har ägnat sig åt släktforskning i många år och sammanställt en släktkrönika, som omfattar bland annat släkterna Bachman, Ringström och Abrahamsdotter. Det är ett mycket gediget arbete, som jag har fått och har stor nytta och glädje av.

Med ovannämnda tre informationskällor som grund kan jag börja berätta vad jag fått fram om denna gren av Mattssonsläkten från kyrkböcker i Västanfors, Västervåla och Norberg.

Anna Abrahamsdotters föräldrar var bergsmannen Abraham Olsson, född 1796-04-06 i Hedkärna, och hans hustru Anna Landerstedt, född 1802-11-05 i Norberg. Abraham dog år 1845 och hans hustru hade dött året före. De fick ingen son men fem döttrar.

Abraham Olssons döttrar

Catrina, (Carin) född 1823-09-09, är den okända systemen i Göran Muncks släktbeskrivning. Hon gifte sig år 1845-11-15 med bergsmannen Lars Peter Ringström, f. 1807-10-10 i Hedkärna. De fick åtta barn, tre söner och fem döttrar, som alla nådde vuxen ålder.

Carin dog 1907 och maken hade dött 1882. En sonson, Torsten Ringström är far till ovan nämnda Britta Ringström, som nu är pensionerad lärare och bor i Fagersta, och hennes syster Kerstin Thunberg, som är socionom och bor i Stockholm. De ärvde Ringströmska huset 1969 men har senare sålt det eftersom varken Kerstin Thunbergs barn eller någon annan i släkten ville överta det.

En av Carins döttrar, Agnes Ringström gifte sig med Carl Henrik Bachman och de blev farföräldrar till Marie-Louise Bachman, som skrivit ovan nämnda släktkrönika, som jag hänvisar till ibland, när jag fortsätter att berätta om resten av Abraham Olssons döttrar.

Det finns en särskild koppling mellan Catrinas make Lars Peter Ringström och Ängelsberg men innan jag berättar om den ska jag fortsätta med Abraham Olssons övriga döttrar.

Anna, född 1825-12-03, var 19 år när modern dog. Året därpå dog fadern och systemen Catrina gifte sig och flyttade hemifrån. Anna var då äldst av de ogifta systrarna och tycks ha hållit ihop familjen tills hon år 1852 själv gifte sig med Johannes Mattsson och flyttade till Stabäck där hon blev mor till de fyra sista Mattssonättlingarna på Stabäck. Hon dog där år 1912 och är begravd på Västervåla kyrkogård.

Kristina, (Stina) född 1828 gifte sig 1849 med bergsmannen Johan Öström, född 1826 i Norberg, och flyttade dit. Johan var riksdagsman en period och enligt MLB:s släktkrönika mycket förmögen men snål. De fick en dotter, Emma, född 1855, som hade velat utbilda sig till lärarinna, men fadern ville inte bekosta någon utbildning för henne. Emma var inte gift och fick inga barn. På Bergslagssjukhuset i Fagersta finns en tavla med namnen på personer, som donerat pengar till sjukhusen i Norberg och Fagersta. Stina Öström har donerat 10 000 kr och dottern Emma har donerat 5 000 kr. Stina dog 1914 och dottern dog 1926.

Johanna, född 1834, dog 1841.

Fredrika, född 1830-08-21 var 15 år när hon blev föräldralös. Hon bodde med sina två äldre systrar tills de hade gift sig och därefter bodde hon i sin äldsta syster Catrinas familj tills hon år 1863-10-15 gifte sig med byggmästaren Per Erik Pettersson, född 1819-08-25. Han var bosatt i Mackmyra, Valbo socken och Fredrika flyttade dit. Maken hade varit gift tidigare och hade en dotter Anna Charlotta, som var född 1856. Fredrika blev

alltså hennes styvmor. Familjen flyttade år 1870 från Valbo till Tunkarlbo i Söderbärke där Per Erik var mjölnare. Familjen bestod då av följande barn:

- Per Eriks dotter Anna Charlotta
- Erik Axel, född 1865-01-15 i Valbo
- Ingeborg Fredrika född 1869-02-19 i Valbo, död 1873 i Norberg, dödsorsak kikhosta
- Ernst Gustaf, född 1870-03-06 i Valbo

I Tunkarlbo föddes Gerda Fredrika, född 1871, som dog samma år och Agnes Fredrika, född 1873, som också dog samma år som hon föddes strax innan den övriga familjen i maj 1873 flyttade till Norberg och blev skrivna i Davidsbo. Per Erik var skriven som byggmästare och mjölnare.

I november 1875 flyttade Per Erik och Fredrika med de två sönerna till kvarnen i Ängelsberg. Per-Eriks dotter flyttade då till Gävle och de tre gemensamma döttrarna var döda. Per Erik var mjölnare. Sönerna började tydligen tidigt studera och flyttade från Ängelsberg, se nedan.

Per Erik Pettersson dog 1890 i Ängelsberg och är begravd på Västervåla kyrkogård. När Fredrika blivit änka flyttade hon till sin syster Anna i Stabäck, där hon bodde i västra flygeln tills hon dog år 1907. Hon är också begravd på Västervåla kyrkogård. Uppgiften att Fredrika bodde på Stabäck de sista åren av sitt liv har jag fått av MLB. Ingen av de gamla Stabäcksbor vi träffat har nämnt något om detta, förmodligen för att de inte var födda när hon dog. Det enda vi hört är att ”moster Lisen” ska ha bott i västra flygeln men det är nog olika personer.

Här följer en beskrivning av sönernas liv:

Äldste sonen Erik Axel Pettersson är i husförhörslängden 1877-1886 antecknad som studerande vid Västerås högre allmänna läroverk och blir senare förd i en särskild förteckning över personer, som ej räknas med i församlingens folkmängd, sid.398. Enligt MLB reste han kring år 1886 till USA, avhördes hösten 1912 och aldrig mer. Hon har mer uppgifter om hur han efterlystes p.g.a. ett arvsskifte och slutligen blev dödförklarad. I Västervålas dödbok för år 1932 är antecknat att han dödförklarades den 17/9 år 1934.

Brodern Ernst Gustaf Pettersson född 1870-03-06 i Valbo, antecknades i husförhörslängden för Västervåla åren 1887-1898 på förteckningen över personer, som ej räknades med i församlingen. Enligt både MLB och Göran Munck antog han namnet Munck, blev sjökaptan, gifte sig med Elsa Meyer, född 1868 i Lodz i Polen. Familjen bodde först i Hille församling i Gästrikland, flyttade senare till Västerås och år 1915 till Stockholm, där han dog 1926. Hustrun Elsa Munck levde till 1947 och hon var den som godkände bouppteckningen efter Gustaf Mattsson 1943 (Ref 5).

Ernst och Elsa Munck fick fyra barn:

Erik Munck född 1896-11-05, gift med Birgitta (Britt) Sandstedt, född 1899-12-08. Enligt Göran Munck fick de två döttrar, bl.a. Stella, född 1931, som gifte sig med Gunnar Gillberg, född 1932. De fick en son Håkan Gillberg, född 1958, som nu äger Pers stuga i Stabäck, som han har som fritidsbostad. Hans mors faster Vera Liljeblad hade hyrt stugan i många år av Avesta Järnverk och när hon inte orkade ha den kvar övertog Håkan Gillberg hyreskontraktet tillsammans med sin mor Stella. Något av åren 1984-85 ville Avesta Järnverk göra sig av med hus, som de inte behövde. Håkan Gillberg och hans fru Anna-Karin Stenberg, född 1956, ville gärna ha huset kvar och köpte det. De och deras två döttrar Rebecka, född 1991 och Veronika, född 1997, är de enda släktingarna till Mattsson-familjen, som nu har någon egendom i Stabäck (se nedan).

Ernest Munck född 1900-03-21, gift med Greta f. Nydal, född 1903-03-14. De fick två barn Göran Munck, född 1938, bosatt i Varberg och Gudrun född 1941, bosatt i London. Göran Munck har en son, Roger, född 1966-06-24, som bor i Stockholm och har övertagit faderns alla anteckningar om släkten. MLB skriver att Ernest bodde i Hille församling i Gästrikland, i Västerås och i Stockholm, där han dog 1926. Göran Munck skriver att han dog i New York.

Ada född 1903-12-08 i Västerås¹⁰, gift med Ragnar Gullers, båda avlidna. De hade två barn Bengt född 1932 och Inger f. 1934

Vera född 1908-01-21 i Västerås, gift med Anders Liljebblad född 1904, död 1960. De hade inga barn. Dog i Stockholm Gustav Vasa församling, 2001-01-21.

Sixten och jag besökte någon gång på 1990-talet Engelsbergs bruks arkiv och frågade efter handlingar om Stabäck och fick då ett par anteckningar, som var gjorda, den ena i januari 1943, strax före Gustaf Mattssons död, och den andra den 13 juli 1977 (Ref 15). Husen ägdes då av Avesta järnverk. Det är inte angivet vem som gjort anteckningarna bara vem eller vilka han som hållit i pennan har träffat. Vid besöket 1977 hade han träffat Vera Liljebblad, som på somrarna bodde i "Pers stuga." Hon berättade bl.a. att hennes farfar Per Erik Pettersson, som var mjölnare, och hans hustru Fredrika Abrahamsdotter bott på Mjölnargården i Engelsberg. Lärlingarna roade sig på vintern med att åka kälke från Mjölnargården direkt in i kvarnhuset tills en dag mjölnaren sandade deras väg så kälken stoppades och lärlingarna fortsatte på bakarna in i kvarn och skratt utbröt. Jag tar med den här lilla historien eftersom det är ett minne av mjölnaren Per Pettersson, som annars är helt bortglömd i Ängelsberg.

Enligt en av våra grannar, Per Leufstadius, som är död sedan 1999 skulle Vera Liljebblad ha fått överta hela Stabäck men hon avstod.

För att om möjligt få veta lite mer om Fredrika och Per Petterssons efterkommande tog jag på våren 2013 kontakt med Göran Munck och fick veta att han har överlåtit alla anteckningar han haft om sin släkt till sin son Roger Munck, som bor i Stockholm och är mycket intresserad. Han fortsätter att forska om både släkten och bygden. Jag fick hans telefonnummer och har talat med honom. Det visade sig att han har forskat i lantmäteriets kartor och har uppgifter om husen i Stabäck, var de låg och vad de hette. Han har också uppgifter om Arvid Mauritz Lindströms köp av tomten för Hvilan. Han har vidare spelat in ett samtal med Vera Liljebblad, som berättar om gamla tider och förhållanden. Det är inte utskrivet än men Roger Munck räknar med att göra det snart.

LARS PETER RINGSTRÖMS KOPPLING TILL ENGELSBERG.

Karin Larsson i Ängelsberg, som är intresserad av Oljeön men också av allt annat som rör Ängelsberg, t.ex. Konstnärskolonin som bodde och verkade här under några år kring sekelskiftet 1800-1900, har flera gånger frågat mig om jag vet något om att konstnären Arvid Mauritz Lindström skulle ha släktanknytning till Stabäck. Jag har inte kunnat svara annat än att jag inte vet något om detta.

När jag nu har kommit längre i berättelsen om Mattsson-familjen har jag gått igenom gamla brev och papper, som vi har samlat på oss under åren här. Jag har då funnit en anteckning, som Signe Sundqvist har gjort om Arvid Mauritz Lindström, men den hade tidigare inte sagt mig så mycket. Signe hade skrivit att Arvid Mauritz Lindström var född 1849 i Björksta, att fadern var lantmätare, att han kom till Ängelsberg år 1889 samt att han byggde villan, som numera kallas "Hvilan".

Hon hade också skrivit att han bodde här till 1901, målade landskap och odlade foreller. När han lämnade Ängelsberg köpte han en gård i Dalsland och flyttade senare till Stockholm där han avled 1923. Hans hustru hette Helena von Götz och var född i Tyskland. Ingen av dessa upplysningar hade tidigare gett mig någon ledtråd till Mattsson-släkten.

När jag nu hade dessa upplysningar och tillgång till kyrkböcker överallt i Sverige kunde jag ganska lätt hitta honom i födelseboken för Björksta och fick i den veta att fadern hette Per Fredrik Lindström och var, precis som Signe skrivit lantmätare. Modern hette Hedvig Charlotta Ringström och var född 1815 i Västanfors.

I och med upplysningen om moderns namn och födelseort förstod jag att det fanns släktskap med Mattssonfamiljen men att det var på Johannes Mattssons hustrus sida. Jag kunde inte hitta Hedvig Charlotta i

¹⁰ Enligt födelsebok Västerås Domkyrkoförsamling

födelseboken för Västanfors men i husförhörlängderna för Hedkärra fann jag snart att hon var syster till Lars Peter Ringström i Hedkärra, som enligt ovan var gift med Anna Abrahamsdotters syster Catrina. Lars Peter Ringström var alltså morbror till Arvid Mauritz Lindström och svåger med Johannes Mattsson.

Någon direkt släktskap mellan Arvid Mauritz Lindström och Mattssons i Stabäck finns således inte men släkt med släkten var han och det var han som lät bygga ett av de mest kända husen i Ängelsberg nämligen Hvilan, som är ritat av arkitekten Isac Gustaf Classon.

Det finns mycket mer att berätta om konstnärerna i Ängelsberg men det har Karin Larsson redan gjort så det hör till en annan historia. I MLB:s släktrönika finns också en utförlig berättelse om Arvid Mauritz Lindströms utbildning, konstnärskap och familj.

Här slutar min berättelse om Mattsson-familjen i Stabäck.

Elsa Berggren Holm.

REFERENSER

Dokument i Västervåla Hembygdsförenings arkiv:

1. Ärende angående förmyndare vid hösttinget i Norberg 1838
2. Bouppteckning efter Matts Matsson
3. Västerås stiftsblad, nr 3 1943, artikel av kyrkoherde Ivar Alm
4. Kopia av dödsruna i ortstidning
5. Bouppteckningen efter Gustaf Mattsson 1943
6. Inramat fotografi av Johan Gustav Lagerstedt
7. Signe Sundkvists noteringar, brev, fotoalbum mm.
8. Personakt angående Carl Gustav Andersson sammanställd av Hans Pernäng, se Bilaga
9. Info från Lena Norell: utdrag ur obefintlighetsregister, krigsarkiv och indelningsverket
10. Lena Norell berättar om Anders Persson
11. Historien om det Blå skåpet
12. Lena Norell har tänkt sig in i Carolinas livsöde
13. Göran Muncks släktbeskrivning
14. Informationsblad om Stabäck
15. Två rapporter från Avesta Jernverks besök i Stabäck

INDEX

- Abraham Olsson, 19, 20
 Alice Mikaelsson, 8
 Anders Gustaf Andersson, 11
 Anders Gustaf Strandberg, 18
 Anders Liljeblad, 22
 Anders Mattson, 10
 Anders Olsson, 4, 13, 15
 Anders Oskar Grönlund, 13
 Anders Persson Strandberg, 18
 Anna Abrahamsdotter, 3, 5
 Anna Andersdotter, 10
 Anna Aurora Jansson Svahn, 11
 Anna Eriksson, 11
 Anna Lovisa Ramsten, 16, 17
 Anna Maria Grönlund, 13
 Anna Stina Vretström, 4
 Anna-Karin Stenberg, 21
 Arvid Mauritz Lindström, 22, 23
 August Reinhold Grönlund, 13
 Augusta Mattsson, 9
 Birger Pettersson, 18
 Birgitta (Britt) Sandstedt, 21
 Birgitta Holmström, 9, 13, 14
 Britta Ringström, 19, 20
 Carl Gustaf Anderssons, 12
 Carl Larsson Igelbäck, 16, 17
 Carolina Mattsdotter, 15, 19
 Charlotta Mattsson, 9
 Elsa Munck, 21
 Elsa Viktoria Jansson, 18
 Erik Axel Pettersson, 21
 Erik Munck, 21
 Ernest Munck, 21
 Ernst Gustaf Pettersson, 21
 Fredrika Abrahamsdotter, 22
 Gabriel Caspar Timm, 6
 Gudrun Söderberg, 9
 Gunnar Gillberg, 21
 Gunnar Olof Tellander, 14
 Gustaf Gottfrid Wahlfeldt, 15
 Gustaf Mattsson, 3, 7, 9, 21, 24
 Göran Munck, 19, 21, 22, 24
 Hedda Andersdotter, 16, 18
 Hedvig Charlotta Ringström, 22
 Helena von Götz, 22
 Håkan Gillberg, 21
 Jan Thomsens, 13
 Johan (John) Gustaf Andersson Grönlund,, 13
 Johan Gustaf Lagerstedt, 8
 Johan Mattsson, 10
 Johan Norström, 11
 Johan Robert Lundberg, 18
 Johan Öström, 20
 Johanna Catharina Jansdotter, 4, 10
 Johannes Mattsson, 3, 6, 8, 11, 16, 19, 20, 22
 John Alfred Eklund, 14
 Karin Larsson, 22, 23
 Karl-Erik Thorgrens, 7
 Kerstin Thunberg, 19, 20
 Lars Erik Grönlund, 11, 12
 Lars Lilja, 8, 9
 Lars Peter Ringström, 20, 22
 Lars Vidar Strandberg, 18
 Lena Norell, 10, 15, 16, 17, 18, 19, 24
 Maria Magnusson, 12
 Marie-Louise Bachman, 19, 20
 Matts Andersson, 4
 Matts Mattsson, 3, 4, 5, 19
 O. Broberg, 11
 Paul Brate, 7
 Per Andersson, 11
 Per August Andersson, 13
 Per Erik Andersson, 4, 15, 18
 Per Erik Persson, 16, 18
 Per Erik Pettersson, 20, 21, 22
 Per Fredrik Lindström, 22
 Per Larsson Höök, 6
 Per Leufstadius, 7, 22
 Per Lindblad, 11
 Per Pettersson, 14, 22
 Per-Erik Andersson, 15
 Per-Olof Tellander, 5, 9, 10, 19
 Petrus Norberg, 5, 6
 Petter Persson, 4
 Ragnar Gullers, 21
 Ragnar Wahlfeldt, 15
 Rudolf Ryhammar, 15
 Signe Lilja, 7, 8, 9
 Sofia Olsdotter, 18
 Stina Öström, 20
 Torsten Ringström, 20
 Vera Liljeblad, 21, 22
 Åke Söderkvist, 11

Bilaga

Personakt Arrendator Carl Gustaf Andersson Grönlund

Matros, Landbonde, arbetare Oljefabriken. Blev 63 år.

- Far Hemmansägare Anders Mattsson. Född 1825-12-02 Stabäck, Västervåla¹⁾. Död 1869-08-04 Bondfallet, Västervåla²⁾.
- Mor Johanna Catharina Jansdotter. Född 1833-12-12 Bondfallet, Västervåla³⁾. Död 1887-05-15 Finnbo, Västervåla⁴⁾.
- Född 1861-12-16 Bondfallet, Västervåla⁵⁾
- Bosatt 1879 Ålsvarta, Västerfärnebo⁸⁾. Dräng hos Carl Erik Jansson. Tydligt tänkt sig emigrera till Nordamerika, men det är struket. Till Finnbo i stället
- Bosatt 1880 Finnbo, Västervåla⁷⁾. Matros
- Bosatt 1883 Bondfallet, Västervåla⁸⁾.
- Bosatt 1884 Oljefabriken, Snytön, Engelsberg, Västervåla
- Bosatt 1885 Sörby, ästervåla¹⁰⁾. Tituleras nu som Matros
- Bosatt 1886 St Skommarbo, Västervåla¹¹⁾. Bosatt 1888 Finnbo, Västervåla¹²⁾. Står nu som arbetare.
- Bosatt 1889 Västansjö, Västervåla¹³⁾. Får nu efternamnet Grönlund och tituleras Landbonde
- Bosatt 1892-04-10 Hemlinge, Munktorp¹⁴⁾. Folie 644. Brukare
- Bosatt 1900-04-17 Brinken, Surahammar¹⁵⁾. Står nu som arrendator
- Bosatt 1902 Komministerbostället Brinken, Surahammar¹⁶⁾.
- Bosatt 1903-10-20 Österängen, Västervåla¹⁷⁾. Tituleras nu Hemmansägare. Flyttar in efter Soldat och Hemmansägare August Reinhold Lilja (f 1862-01-07, V-Våla) som flyttat till Skrivargården.
- Bosatt 1914 Stabäck, Västervåla¹⁸⁾. Är nu Banarbetare och bor ihop med dottern Johanna Maria
- Bosatt 1923-11-04 Västanberg, Västervåla¹⁹⁾. Lägenhetsägare
- Död 1925-09-27 Västanberg, Västervåla. Hjärtfel. Avled i Västerås. Begraven i Västervåla. Grav 8, kvarter 524

Familj med Maria Magnusson

- Maka Maria Magnusson. Född 1863-01-23 Tyngsjö, Dalarna²¹⁾. Död 1902-01-25 Brinken Surahammar²²⁾.
- Vigsel 1883-12-26¹⁶⁾.
- Dotter Johanna Maria Grönlund. Född 1885-05-24 Snytön, Engelsberg, Västervåla²³⁾. Död 1968-09-1616).
- Son Johan Gustav Grönlund. Född 1887-03-24 Skommarbo, Västervåla²⁴⁾. Död 1970-05-14 Port Al-berni, British Columbia, Kanada¹⁶⁾.
- Son Per Anton. Född 1888-05-14 Skommarbo, Västervåla²⁵⁾. Död 1891-02-11 Västansjö, Västen/åla²⁶⁾.
- Son Anders August. Född 1890-10-15 Västansjö, Västervåla²⁷⁾. Död 1891-10-17 Västansjö, Västervåla²⁸⁾.
- Son August Reinhold Grönlund. Född 1892-07-16 Hemlinge, Munktorp²⁹⁾.
- Dotter Anna Maria Grönlund. Född 1894-10-28 Hemlinge, Munktorp³⁰⁾. Död 1969-10-18 Västerås Domkyrkoförsamling¹⁶⁾.

Son Anders Oskar. Född 1897-04-27 Hemlinge, Munktorp³¹⁾.
 Dotter Maria Elisabet. Född 1900-10-03 Brinken, Surahammar³²⁾. Död 1901-06-08 Brinken, Surahammar³³⁾.

Personhistoria

Årtal	Ålder	Händelse
1861		Födelse 1861-12-16 Bondfallet, Västervåla 5).
1863	1 år	Makan Maria Magnusson föds 1863-01-23 Tyngsjö, Dalarna ²¹⁾ .
1865	3 år	Brodern Fjärdingsman Per August Andersson föds 1865-01-15 Bondfallet, Västervåla ³⁴⁾ .
1869	7 år	Fadern Hemmansägare Anders Mattsson dör 1869-08-04 Bondfallet, Västervåla ²⁾ .
1879		Bosatt 1879 Ålsvarta, Västerfärnebo ⁶⁾ .
1880		Bosatt 1880 Finnbo, Västervåla ⁷⁾ .
1883		Bosatt 1883 Bondfallet, Västervåla ⁸⁾ .
1883	22 år	Vigsel Maria Magnusson 1883-12-26 ¹⁶⁾ .
1884		Bosatt 1884 Oljefabriken, Snytön, Engelsberg, Västervåla ⁹⁾ .
1885		Bosatt 1885 Sörby, Västervåla ¹⁰⁾ .
1885	23 år	Dottern Johanna Maria Grönlund föds 1885-05-24 Snytön, Engelsberg, Västervåla ²³⁾ .
1886		Bosatt 1886 St Skommarbo, Västervåla ¹¹⁾ .
1887	25 år	Sonen Johan Gustav Grönlund föds 1887-03-24 Skommarbo, Västervåla ²⁴⁾ .
1887	25 år	Modern Johanna Catharina Jansdotter dör 1887-05-15 Finnbo, Västervåla ⁴⁾ .
1888		Bosatt 1888 Finnbo, Västervåla
1888	26 år	Sonen Per Anton föds 1888-05-14 Skommarbo, Västervåla ²⁵⁾ .
1889		Bosatt 1889 Västansjö, Västervåla ¹³⁾ .
1890	28 år	Sonen Anders August föds 1890-10-15 Västansjö, Västervåla ²⁷⁾ .
1891	29 år	Sonen Per Anton dör 1891-02-11 Västansjö, Västervåla ²⁶⁾ .
1891	29 år	Sonen Anders August dör 1891-10-17 Västansjö, Västervåla ²⁸⁾ .
1892	30 år	Bosatt 1892-04-10 Hemlinge, Munktorp ¹⁴⁾ .
1892	30 år	Sonen August Reinhold Grönlund föds 1892-07-16 Hemlinge, Munktorp ²⁹⁾ .
1894	32 år	Dottern Anna Maria Grönlund föds 1894-10-28 Hemlinge, Munktorp 30>
1897	35 år	Sonen Anders Oskar föds 1897-04-27 Hemlinge, Munktorp ³¹⁾ .

1900	38 år	Bosatt 1900-04-17 Brinken, Surahammar ¹⁾ .
1900	38 år	Dottern Maria Elisabet föds 1900-10-03 Brinken, Surahammar ³²⁾ .
1901	39 år	Dottern Maria Elisabet dör 1901-06-08 Brinken, Surahammar ³³⁾ .
1902		Bosatt 1902 Komministerbostället Brinken, Surahammar ¹⁶⁾ .
1902	40 år	Makan Maria Magnusson dör 1902-01-25 Brinken, Surahammar ²²⁾ .
1903	41 år	Bosatt 1903-10-20 Österängen, Västervåla ¹⁷⁾ .
1914		Bosatt 1914 Stabäck, Västervåla ¹⁸⁾ .
1922	60 år	Brodern Arrendator Johan Konrad Andersson dör 1922-11-28 Rönningen, Västanberg, Västervåla.
1923	61 år	Bosatt 1923-11-04 Västanberg, Västervåla ¹⁹⁾ .
1925	63 år	Död 1925-09-27 Västanberg, Västervåla ²⁰⁾ .

Källor

- 1) Västervåla C:3, bild 22
- 2) Västervåla F:5, bild 36
- 3) Västervåla C:3, bild 36
- 4) Västervåla F:6, bild 78
- 5) Västervåla C:6, bild 9
- 6) Västerfärnebo A1:39a, bild 77, sid 69
- 7) Västervåla A1:14a, bild 158, sid 136
- 8) Västervåla A1:14a, bild 116, sid 94
- 9) Västervåla A1:14b, bild 210, sid 393
- 10) Västervåla A1:14a, bild 86, sid 65
- 11) Västervåla A1:14a, bild 151, sid 129
- 12) Västervåla A1:15, bild 170, sid 148
- 13) Västervåla A1:15, bild 173, sid 151
- 14) Munktorp B:6, bild 49, sid 92
- 15) Sura Alla:1a, bild 1580, sid 166
- 16) P-0 Tellander
- 17) Västervåla A11:1a, bild 1000, sid 88

- 18) Västervåla A11:1b, bild 1640, sid 383
- 19) Västervåla A11:2a, bild 720, sid 59
- 20) Västervåla F:8, bild 120, sid 8
- 21) Tyngsjö C:1, bild 116, sid 94
- 22) Sura SCB Död, 1898-1920, bild 21
- 23) Västervåla C:8, bild 103
- 24) Västervåla C:8, bild 120
- 25) Västervåla C:8, bild 130
- 26) Västervåla F:6, bild 97
- 27) Västervåla C:8, bild 153
- 28) Västervåla F:6, bild 100
- 29) Munktorp C:10, bild 66
- 30) Munktorp C:10, bild 94
- 31) Munktorp C:11, bild 350, sid 29
- 32) Sura SCB Född, 1898-1920, bild 25
- 33) Sura SCB Död, 1898-1920, bild 18
- 34) Västervåla C:6, bild 24